

ČASOPIS ZA SOCIJALNA PITANJA I
DRUŠTVENU KRITIKU

Radnička borba

10. broj

www.radnickaborba.org

Radnici - studenti, vrijeme je za otpor!

U OVOM BROJU:

ZA RADNIČKU VLAST!

Kažnjavanje neisplate plaća	3. str.
EU: Druga strana priče	5. str.
Likvidacija drvne industrije	9. str.
Radnički pokret i marksizam, socijalizam, staljinizam...	13. str.
Akademска solidarnost	18. str.
Financijska kriza EU	25. str.

Naš časopis za socijalna pitanja, posvećen prvenstveno vijestima, intervjuima i analizama iz radničkog života, ali i kritici društva u kojem živimo, dočekao je svoj deseti broj. Posebno nam je dragovođe od ovoga broja našim čitaocima možemo ponuditi i konkretniji oblik pomoći – uslugu besplatnog pravnog savjeta vezanog uz radno pravo od strane profesionalnog pravnika. Ukoliko smatrate da su vaša radnička prava

prekršena ili ukoliko ne znate koja su vaša prava, a ne znate niti kome se obratiti slobodno nas kontaktirajte i u najkraćem vremenu ćemo pokušati pružiti odgovor.

Časopis Radnička borba uređuju i distribuiraju aktivisti koji za svoj rad ne dobivaju ikakvu naknadu, a financira se isključivo na temelju njihovih vlastitih doprinosa. Svesni smo da uslijed ovakvih, prvenstveno finansijskih, ograničenja postoje mnoge stvari koje bi mogle i trebale

Radnička borba

9. broj
www.radnickaborba.org

Niti SDP, niti HDZ, već RADNIČKA VLAST

biti napravljene bolje. Prvenstveno, nastojat ćemo što je moguće više povećati broj primjeraka, kao i njihovu dostupnost širem krugu ljudi. Također, za sada zbog resursa ne možemo izlaziti češće od jednom u tri mjeseca. No, usprkos ovim ograničenjima Radnička borba ostaje jedini tip ovakvog časopisa u Hrvatskoj. Njegov je sadržaj prvenstveno posvećen radničkim pitanjima, ali i problemima nezaposlenih, studenata i umirovljenika iz svih dijelova Hrvatske – svih onih čija su prava danas pogažena. Druga izdanja koja su po sadržaju najbliža nama su sindikalni glasnici, no oni u pravilu donose samo vijesti

vezane uz svoj sindikat, dok je naš cilj stvoriti medij potpuno otvoren prema svim sindikatima, ali i radnicima i aktivistima koji nisu sindikalno organizirani, kao i drugim potlačenim skupinama. Nastojali smo, a to ćemo činiti i ubuduće, pisati i o političkim temama ukoliko su vezane uz položaj radnika i socijalno ugroženih, kao i njihovih interesa. Uvijek smo smatrali da je bitno skrenuti pozornost na takva pitanja, pa i onda ako to izazove nečija neslaganja ili čak ako se i pokaže da smo bili u krivu. U slučaju svih tih pitanja u potpunosti smo otvoreni za bilo kakvu vrstu diskusije, te sve zainteresirane pozivamo da nam

pišu, budući da smo sve konstruktivne doprinose diskusiji spremni objaviti. Još jednom pozivamo sve koji su skloni našem časopisu da ga u potpunosti shvate i kao svoj časopis. Odnosno da nam šalju svoje vijesti, intervjuje i razmišljanja vezana uz socijalna pitanja, kako bi zajedno s nama sudjelovali u pisanju novih brojeva; kao i da nam informirajući o njemu svoje prijatelje i poznanike i naručujući za njih besplatne primjerke pomognu u njegovom širenju. Također, ukoliko ste u stanju možete nam pomoći i financijskim prilogom ma koliko god on bio simboličan – svaka kuna za nas znači gotovo pa jedan časopis više.

Radnici, studenti – vrijeme je za otpor!

Kažnjavanje neisplate plaća

U nizu Vladinih poteza prikrivanja uistinu katastrofnog stanja u gospodarstvu uvodi se dugo navajljivana i proteklih mjeseci medijski popraćena izmjena Kaznenog zakona koja bi radnike trebala štititi od neisplate plaće. Nešto što je svakako trebalo biti odavno implementirano u zaštitu prava radnika – zakon koji će kazneno goniti odgovornog poslodavca, ukoliko se usudi na takvu “drskost”...

Ministar pravosuđa Bošnjaković je pojasnio da se u prvom prijedlogu predviđalo da će neisplata dvije plaće biti kazneno djelo, ali je to u konačnici promijenjeno tako da neisplata i samo jedne plaće ili pak dijela plaće predstavlja kazneno djelo. Takav prijedlog izmjena Kaznenog zakona bi se trebao naći u Saboru, kako bi se glasalo o njegovu usvajanju. Ova verzija zakona međutim nema nikakav realan značaj, te je za radnike i zaštitu njihovih interesa u potpunosti nezadovoljavajuća. Osim naizgled sen-

acionalističkog naziva i naslovica koje su plijenile pozornost, ovaj zakon neće bitno promijeniti situaciju za oko 70,000 radnika koji ne primaju plaću za svoj rad. Također, vrli poslodavci s teretom neisplaćivanja plaća radnicima se ipak mogu opustiti u svojim jahtama i limuzinama, te se nadamo da se nisu zagrenuli za vrijeme jela, čitajući ministra. Ne, nije skrenuo s uma i odlučio napraviti nešto za radničku populaciju na uštrb vladajuće klase. Naime, ugrađen je mehanizam koji određuje da nema kaznenog djela

ako poslodavac to nije učinio s namjerom, iako je imao sredstva za isplatu plaća, već je neisplata posljedica “poremećaja u poslovanju”, rekao je ministar Bošnjaković.

U takvim situacijama postoje druge mjere koje stoje radnicima na raspolaganju, primjerice zaštita Zakona o radnim odnosima, ovrhe i druge mjere, dodaо je ministar.

S ministrom, odnosno izmjenama Zakona, se ne slaže predstavnik sindikalnih središnjica Mladen Novosel. On je upozorio na dugo-godišnju praksu mnogih posloda-

Radnička borba

U svojoj suštini ništa bitno se neće promijeniti za desetke tisuća radnika na rubu egzistencije koji su žrtve svojih poslodavaca. Samo jeftini predizborni trik koji Vladu Jadranke Kosor pokušava prikazati kao zaštitnike radničke populacije!

vaca koji posluju s blokiranim računima te fiktivno podmiruju druge obveze poduzeća, a kada treba isplatiti plaće opravdavaju se da to ne mogu učiniti jer je račun poduzeća blokiran odnosno jer nema sredstva za isplatu plaća. Novosel je rekao da se očekuje da se taj dio izmjena Kaznenog zakona doradi jer praksa pokazuje da nije svaka blokada računa opravdani razlog za neisplatu plaća, pritom dajući alibi poslodavcu pred Kaznenim zakonom.

Predstavnik Hrvatske udruge poslodavaca Matko Bolanča napomenuo je kako analize HUP-a potvrđuju da su glavni uzroci neisplate i kašnjenja plaća nelikvidnost i loše poslovanje, a ne namjerno izbjegavanje obveza prema radnicima, te da se to događa rijetko u otprilike manje od jedan posto poslodavaca. Po zadnjim statističkim podacima, u svibnju je bilo 13.500 radnika kojima nisu redovito isplaćivane plaće, a Bolanča tvrdi kako se većinom radi o poduzećima koja moraju otići u stečaj. Na ovo se može dodati kako se analize HUP-a može smatrati prilično pristranima, te kako nije

iznenađujuće da putem njih institucija koja ih je izvela štiti svoje klasne interese. S druge strane, mora se u potpunosti odbaciti koncepcija po kojoj radnici na bilo koji način u smislu zakidanja od plaće moraju snositi odgovornost za loše poslovanje. Radnik kao proizvođač nove vrijednosti naknadu za svoj rad je zavrijedio samim ulaganjem svojih sposobnosti i truda tokom radnog vremena. Na kritike kako kapitalisti parazitiraju na monopolu nad sredstvima za proizvodnju i stvaraju bogatstvo na temelju viška vrijednosti kojega proizvodi radnik poslodavci uglavnom odgovaraju pričama o tome kako oni snose rizik i zbog toga imaju pravo na kompenzaciju, makar realno ne doprinose proizvodnom procesu. Kada pak dode vrijeme da preuzmu teret svoga rizika onda ga prebacuju na leđa radnika, time ponovno potvrđujući svoj parazitski karakter. Naravno, u trenucima ekspanzije teret povećanog profita ostavljaju samo sebi. Tako da nažalost, ma koliko nužna bila izmjena Kaznenog zakona, zakon je izrađen na ruku poslodavcima koji će i dalje pronalaziti načine za opravdanje neisplate plaća radnicima

i pritom ne odgovarati kazneno. U svojoj suštini ništa bitno se neće promijeniti za desetke tisuća radnika na rubu egzistencije koji su žrtve svojih poslodavaca. Samo jeftini predizborni trik koji Vladu Jadranke Kosor pokušava prikazati kao zaštitnike radničke populacije.

Radnička borba bez ikakvog kompromisa i izuzetka zahtijeva izuzetno oštro i hitno kažnjavanje svih onih koji ne isplaćuju plaće ili ih ne isplaćuju na vrijeme, bez obzira na moguće izgovore i opravdanja. Neka teret krize padne na one koji su nas u nju uveli!

Druga strana priče

U radničkom pokretu Europe se već prije gotovo stotinu godina pojavila težnja za europskom federacijom utemeljenoj na ravnopravnosti svih naroda, solidarnosti, maksimalnoj socijalnoj zaštiti, ukidanju eksploracije i pokretanju proizvodnje od strane samih radnika, te političkoj vlasti radničkih vijeća. Međutim, treba razlikovati ideju internacionalne solidarnosti i povezivanja europskih naroda od stvaranja Europske unije. Europska unija ne samo da nije korak prema tome cilju, već mu je direktno suprotstavljena. Njome ne upravlja stanovništvo na istinski demokratski način, već krupni kapital i s njime

povezani političari.

Hrvatski građani ni ne znaju točno o čemu se radi u poglavljima o kojima Hrvatska pregovara s Unijom, a referendumu o ulasku u EU će pristupiti tek nakon potpisivanja pristupnog ugovora, u čemu se još jednom ogleda potpuno licemjerje političara i njihovih floskula o demokraciji i interesima naroda – kao da oni bolje znaju što je korisno za narod od njega samoga. No, deficit demokracije i nemar za mišljenje naroda i jest jedno od obilježja EU - kad su Francuska i Nizozemska prije šest godina odbile ratificirati

Europski ustav, rok za njegovu ratifikaciju je samo produljen, te se on u nešto drukčijem obliku pojavio kao Lisabonski ugovor 2009., kad je ratificiran bez referendumu. 12. lipnja 2008. i narod Irske je na referendumu rekao "Ne!" Lisabonskom sporazumu, no Europsku komisiju to nije omelo u nakanama, te je odluka o pristupu time samo odgođena. Stoga se u nekim zemljama nameće ratifikacija Ustava EU putem parlamenta umjesto referendumu.

Jedna od najučestalijih obmana vlade i medija lansiranih radi

Radnička borba

9. broj
www.radnickaborba.org

pridobivanja podrške za Europsku uniju jest ona o gospodarskom prosperitetu, no prešuće se činjenica da gospodarski rast ne znači dobitak za sve, već profit za neke. Osamdeset milijuna građana Europske unije živi u siromaštvu i taj broj je u neprestanom porastu, pogotovo nakon izbijanja ekonomskog krize koja je samo produbila jaz između prihoda. To se moglo vidjeti i na primjeru "baltičkih tigrica" Estonije, Litve i Latvije koje su nakon niza godina ekonomskog rasta iskusile pad BDP-a i do 19 posto što predstavlja jedne od najvećih u svijetu, te porast nezaposlenosti između 12 i

20 posto. U Poljskoj, koja je 2009. bila jedina članica EU koja je ostvarila rast, nezaposlenost je dosegla 10 posto, od čega 23 posto među mlađim generacijama. Također, Poljska je ostvarila najviši postotak radnika na neodređeno u Europi – 27 posto. Spomenimo usput i poljsku brodogradnju, koja je zahvaljujući direktivama EU prilikom priključivanja morala smanjiti proizvodnju za 40 posto, što je 2009. rezultiralo gubitkom 15 brodogradilišta i 9000 radnih mesta, a od 3 najveća brodogradilišta opstao je samo Gdańsk - sa samo 20 posto kapaciteta.

Prema godišnjem izvješću Komisije o javnim financijama u EU, 17 zemalja eurozone 2010. je u projektu bilo zaduženo sa 85,5% svog godišnjeg BDP-a (do 2013. moglo bi doseći 88,7%), a ta situacija se do 2014. neće promijeniti ni u tim zemljama, ni u drugim članicama EU. Iluzorno je očekivati da će naši problemi nestati ulaskom u Europsku uniju, a jedan od tih problema jest i korupcija koja, primjera radi, i samu Europsku uniju svake godine košta 1% BDP-a, dakle gotovo 120 milijardi eura. Prema istraživanjima, 4 od 5 građana EU vjeruje kako je glavni problem njihove države upravo korupcija.

Ekonomski i socijalni politika EU je otvoreno proturadnička i u službi krupnoga kapitala, što se između ostalog vidi i u podupiranju mjera protiv recesije koje se sastoje u otvaranju novih prostora kapitalu, mjerama štednje usmjerenima prema smanjivanju plaća i socijalnih prava, ulaganja u zdravstvo i školstvo, te napadu na standard radnog stanovništva; umjesto udara na profite vladajuće klase. Javne usluge, poput zdravstva, obrazovanja, zaštite okoliša, prometa i telekomunikacija, otvaranjem kapitalu dovedene su pred propast, te postaju izvori profita dostupni samo privilegiranim.

U naredne dvije godine Grčka će biti prisiljena uštedjeti do 28 milijardi eura, Italija 45 milijardi eura, Španjolska 15 milijardi, Irska

"Poljska brodogradnja je zahvaljujući direktivama EU prilikom priključivanja morala smanjiti proizvodnju za 40 posto, što je 2009. rezultiralo gubitkom 15 brodogradilišta i 9000 radnih mesta..."

Radnička borba

4 milijarde, Velika Britanija 7,2 milijardi eura itd. A na koji način? U Grčkoj ukidanjem 13. i 14. plaće za državne službenike, smanjenjem plaća koje u prosjeku iznose 1200 eura mjesечно za 10-15 posto, velikim otpuštanjima u javnom sektoru, kresanjem mirovina, povećanjem stope poreza s 19 na 23 posto, povišenjem dobne granice za odlazak u mirovinu s 61,4 na 63,5 godine – a sve te rigorozne mjere donesene su pod pritiskom EU i MMF-a kako bi dobili zajam od 8 milijardi eura potrebnih za isplate plaća i mirovina. U Italiji zamrzavanjem plaća radnicima u javnom sektoru, ukidanjem više od 50 000 radnih mesta, prebacivanjem državnih praznika koji padaju na radni dan

na nedjelju kako bi se povećao broj radnih dana, te odgađanjem odlaska u mirovinu skorašnjim umirovljenicima za 6 mjeseci. Španjolska će gotovo polovicu štednje ostvariti ograničavanjem državnih investicija, smanjenjem plaća u javnom sektoru, usvajanjem reformi tržišta rada koje će poslodavcima olakšati otpuštanje radnika (inače, nezaposlenost u Španjolskoj pogoda 20 posto stanovništva, od čega 40 posto mlađih od 25 godina), privremenim zamrzavanjem mirovina i povišenjem dobne granice za umirovljenje sa 65 na 67 godina. Irska vlada je već prije godinu dana smanjila plaće javnim službenicima za 5%, smanjila dječji doplatak i socijalna davanja, osigurala da svaki deseti zaposleni stanovnik

Irske izgubi radno mjesto, dok stopa nezaposlenih nije narasla na 14 posto – Europska komisija je pohvalila ovaj plan kao "čvrst temelj" za pregovore. Portugalski paket "spašavanja" sastavljen će ECB i MMF koji će tako kontrolirati gospodarstvo, potrošnju i mjere štednje. U Velikoj Britaniji PDV je povećan sa 17 na 20 posto, a utrostručenje iznosa školarina je mobiliziralo desetke tisuća nezadovoljnih da izađu na ulice.

Sasvim je jasno da EU ne predstavlja Europu blagostanja i ravnopravnih naroda, već Europu kojom vlada kapital na štetu najširih slojeva radne populacije, Europu od šefova i za šefove, u kojoj oni koji posjeduju kapital i

Radnička borba

oni koji rade za njih nikad neće biti jednaki. Ovo su već shvatili narodi Europske unije koji su na ove mjere odgovorili izlaskom na ulice kako bi izrazili otpor napadima na životni standard od strane onih koji su za kriju odgovorni – od mirnih prosvjeda predvođenih sindikatima, preko bacanja kamenja i paljenja policijskih auta do blokade i štrajkova, od kojih su neki svojevremeno bili poduzeti s ciljem paraliziranja željezničkog i zračnog prometa i sprečavanja proljetnog sastanka Europskog vijeća. Na njemu su Angela Merkel i Nicolas Sarkozy odlučili predstaviti Pakt o konkurentnosti koji bi između ostalog donio i decentralizaciju kolektivnog pregovaranja, ukidanje automatskog

"Irska vlada je već prije godinu dana smanjila plaće javnim službenicima za 5%, smanjila dječji doplatak i socijalna davanja, osigurala da svaki deseti zaposleni stanovnik Irske izgubi radno mjesto, dok stopa nezaposlenih nije narasla na 14 posto – Europska komisija je pohvalila ovaj plan kao "čvrst temelj" za pregovore."

godišnjeg usklajivanja plaća s indeksom inflacije i povećanje dobne granice za odlazak u mirovinu.

Isto tako, iza parola o demokraciji, jednakosti i jedinstvu kriju se ozbiljna narušavanja osnovnih ljudskih prava koja možemo vidjeti na primjeru politike Europske unije prema nacionalnim manjinama i nepriznavanju njihovog prava na samoodređenje (npr. u Sjevernoj

Irskoj ili Baskiji) ili represivnoj politici prema imigrantima što uključuje pritvaranja, racije, fizička zlostavljanja od državnog represivnog aparata, zadržavanje u sabirnim centrima, protjerivanja i progone iz zemlje (prisjetimo se nedavnog protjerivanja Roma iz Francuske koja uopće ni ne priznaje koncept nacionalne manjine ili prisilnih sterilizacija Romkinja u Češkoj, za koje je

Radnička borba

9. broj
www.radnickaborba.org

Vijeće Europe potvrdilo da su zabilježene i u Slovačkoj i Mađarskoj). Imigranti uglavnom nemaju državnu zaštitu i politička prava, iako pridonose BDP-u. Npr. poljski građevinski radnici (kojih godišnje dolazi 50 000 do 100 000) u Irskoj rade i do 60 sati tjedno za 300 eura – bez sindikalnih prava. Političari prikupljaju poene svaljujući na njih krivnju za

ekonomsku krizu i optužujući ih da se ne pokušavaju integrirati u društvo, istovremeno im uskraćujući osnovna sredstva koja bi im to omogućila. Politika Europske unije sustavno doprinosi i jačanju islamofobije uz blagoslov proklamacija o "propasti multikulturalnog društva" i jačanje ekstremno desničarskih organizacija i političkih stranaka koje na izborima dobivaju

od 4 pa i do 30 posto glasova. Ulaskom u EU Hrvatska neće postati dio nikakve elite – ona je bila i ostat će periferijski izvor profita zbog same prirode kapitalizma i njene uloge u njemu...

Stoga uredništvo Radničke borbe poziva sve radnike, studente, nezaposlene i umirovljenike da u znak protivljenja EU i principima na kojima funkcioniра prilikom raspisivanja referenduma o pristupanju glasaju protiv pristupanja Hrvatske.

Iz Vrhovina iseljavaju strojeve i hale drvne industrije, lokalno stanovništvo nema ikakvih perspektiva

LIKVIDACIJA DRVNE INDUSTRIJE U VRHOVINAMA

Razgovor Radničke borbe s radnicima drvne industrije Vrhovine u stečaju, te zamjenikom načelnika općine Vrhovine i članom Odbora vjerovnika Miroslavom Mašićem, aktivno uključenim u cijeli slučaj, suočenima s prijetnjom konačnog gašenja proizvodnje i iseljavanja strojeva.

RB: Prije nekoliko tjedana do vas je stigla obavijest o odluci Ministarstva gospodarstva i HBOR-a o iseljavanju strojeva i hale drvne industrije u Vrhovinama, te njihovom premeštanju u Novu Gradišku gdje bi postali vlasništvo drugog poduzeća. Što se od tada događalo?

Miroslav Mašić: Sada trenutnu situaciju možemo definirati kao *status quo*, trenutno smo u pregovorima i dogоворима. Imali smo zajednički sastanak sa svim

Radnička borba

9. broj
www.radnickaborba.org

sudionicima stečajnog postupka gdje su bili predstavnici Ministarstva gospodarstva, stečajni upravitelj, sindikat...

RB: To je bilo nakon prvog sazvanog sastanka koji se nije uspio održati?

Miroslav Mašić: Da, par dana nakon toga. Poslao sam pisma na Vladu, potpredsjednika vlade Slobodana Uzelca i još neke instance u Zagrebu. Nakon toga je slučaj ponovno prebačen na HBOR. HBOR je sazvao sastanak koji se održao i na kojem je dogovoren da se do 31.8. drvna industrija u Vrhovinama ne dira i da se pokuša pronaći investitor. Prije nekoliko dana pojavio se konkretan investitor s konkretnom firmom koja ima postrojenja – dva u Hrvatskoj i jedno u BIH. Međutim, HBOR tvrdi kako ponuda nije dovoljno konkretna. Očekujemo neki dogovor s HBOR-om, a ako ne bojim se da nas očekuje burna jesen.

RB: Kakva bi bila kraća povijest poduzeća?

Miroslav Mašić: Poduzeće je osnovano nakon drugog svjetskog rata i postojalo je u različitim oblicima, te naravno različitim društvenim sistemima. U sadašnjem obliku poduzeće posluje odmah nakon rata, dakle 1996. godine. Tada firmu preuzima jedan povratnik iz Francuske, Nikola Herljević i vodi je sve do 2002. Do tada je sa društvom sve bilo u redu. Nakon toga poduzeće kupuju tri takozvana poduzetnika. Radi se o ljudima koji se nikada nisu bavili drvnom industrijom i tada počinju problemi. Nakon već par mjeseci počinju kašnjenja plaća, štrajkovi, prekidi proizvodnje, nakon toga idu novi krediti HBOR-a. Usprkos svim novcima poreznih obveznika, oko 32 milijuna kuna, bilo je jasno već nakon par mjeseci da tako proizvodnja dalje više neće moći ići. Tada vlasnici, pod uvjetom dobivanja menadžerskih ugovora u

u novoj strukturi, prodaju firmu poduzeću iz Ljubljane. Očigledno kupac iz Slovenije nije niti znao što je kupio, ponovno kreću problemi, novi krediti i ponovno prekidi proizvodnje... Na inicijativu radnika ubrzo se na stečajnom sudu u Karlovcu pokreće stečajni postupak. Od ove godine je stečajni postupak prebačen na stečajni sud u Rijeci i promijenjen je stečajni upravitelj. HBOR sada očito želi u što skorijem roku firmu konačno zatvoriti i sa svojim sredstvima prodati ono što je ostalo od strojeva novoj firmi koja je osnovana prije šest mjeseci u Novoj Gradišci.

RB: Nije li u najmanju ruku neobično da HBOR želi financirati firmu koja posluje tek šest mjeseci?

Miroslav Mašić: U najmanju ruku je neobično. Hrvatska banka za obnovu i razvoj trebala bi djelovati na području cijele Hrvatske, a Vrhovine su dio Hrvatske. Dio tih sredstava sigurno dolazi iz poreznih obveznika iz Vrhovina. Radnici se ne žele odreći prava na život od svojega rada. Ukoliko ne uspijemo u dogоворима možemo očekivati radničke blokade i radničke buntove, te sve oblike radničke borbe koji se koriste demokratskim sredstvima. Od sudbine drvne industrije ovisi budućnost Vrhovina, ali i ljudi u Otočcu i cijelom okružju. Nikako nije u redu nebriga države za pojedina područja, čak i prema

"Od sudbine drvne industrije ovisi budućnost Vrhovina, ali i ljudi u Otočcu i cijelom okružju. Nikako nije u redu nebriga države za pojedina područja, čak i prema strategiji regionalnog razvoja trebalo bi voditi računa o ravnomernom razvoju svih regija."

Radnička borba

strategiji regionalnog razvoja trebalo bi voditi računa o ravnomjernom razvoju svih regija.

Marijan Jerković: Posao je za mene značio neku sigurnost dok ga je bilo i dok je bio redovno plaćen. Radio sam tamo dvije godine. Početna mi je plaća bila 2100, pa je onda došla do 2500. Nakon stečaja – kući i poljoprivreda. Pokušava se preživjeti na taj način. Važnost je firme za cijeli kraj bila velika, bilo bi dobro za sve domaće da tu rade.

Dane Lončar: Radio sam u firmi 21 godinu i sada nemam ništa. Prije je bilo bolje, posebno prije rata, ali ni poslije nije bilo loše... U zadnje dvije-tri godine je sve krenulo nizbrdo. Sve je rasprodano, plaće su dužni ostali...

RB: Koliko plaća su dužni?

Dane Lončar: Kada bi uzeli prosjek plaća izašlo bi da smo godinu dana radili džabe. To je negdje 28 – 29 tisuća kuna. No, na te novce više ne računam. Na ništa ne računam. Ovdje se ne može ništa. Strojeve odvoziti, a ljudima ništa ne davati – tako se radi i po drugim firmama. Samo uništavaju, nigdje ništa ne obnavljaju i ne prave, a nikakva država ne može naprijed ako firme ne rade. Ne bude li ovdje pilane mogu se Vrhovine i cijeli ovaj kraj iseliti. Jer inače nema života ovdje. Ja to otvoreno kažem, mora sve i jedan mladi odavde kud već koji zna.

"Kada bi uzeli prosjek plaća izašlo bi da smo godinu dana radili džabe. To je negdje 28 – 29 tisuća kuna. No, na te novce više ne računam. Na ništa ne računam. Ovdje se ne može ništa. Strojeve odvoziti, a ljudima ništa ne davati – tako se radi i po drugim firmama. Samo uništavaju, nigdje ništa ne obnavljaju i ne prave, a nikakva država ne može naprijed ako firme ne rade. Ne bude li ovdje pilane mogu se Vrhovine i cijeli ovaj kraj iseliti. Jer inače nema života ovdje. Ja to otvoreno kažem, mora sve i jedan mladi odavde kud već koji zna."

RB: Trebalo bi dakle sve poduzeti da se pogon sada zaštiti?

Dane Lončar: Sve da se zaštiti i ponovno pokrene. Nas je radilo negdje oko stotinu prije nego što je proizvodnja stala. Tu se ne radi samo o tim ljudima nego i o

porodicama. Ako se to ne bi uspjelo pokrenuti onda ništa – ovdje nema života za mlade i gotovo. Moglo bi se možda nešto učiniti da se ljudi okupe i dogovore, da se to premještanje pokuša spriječiti. Ako se to ne može onda najbolje otici odavde i sve ostaviti. Od čega da

Radnička borba

živiš ovdje? Ja nisam mlad, ali mirovine nemam. A zašto sam onda tamo radio 21 godinu? Ima još puno takvih, nisam ja sam. Sve se režije – struja, telefon itd. – moraju plaćati, to ne može kasniti...

RB: Spominjala se mogućnost da se blokira pogon kako bi se spriječilo odnošenje strojeva i hale. Da li biste u tome sudjelovali?

Marijan Jerković: Da, zašto ne?

Dane Lončar: Svakako da bih, ali to je trebalo prije raditi. Kada smo prestali raditi strojevi su svi u pogonu ostali – sve i jedan. A što sada – nigdje ništa. Jedan pogon je ostao, ali ovdje gdje sam ja radio sve je odneseno. U brusioni – ništa. Tko je to dozvolio? Neki dan gledam trgaju ventilaciju i pale tamo... A taj koji to radi nije uložio niti kupio baš ništa. Čim je to stalo odmah je trebalo kapije zaključati i ne dati nikome unutra dok se sve ne riješi.

Radnik: Ja sam počeo raditi negdje 1996. i radio sam sve dok nije došlo do stečaja.

Radnička borba: Kolika je bila plaća?

Radnik: Bila je negdje 1800 kn, a kada je došao Slovenac kasnije bila je 2500 kn. Sve sam poslove radio koje je trebalo...

RB: Kako se preživljavalo nakon što se ostalo bez posla?

Radnik: Prešao sam na socijalnu skrb i tu dobivam 500 kn mjesечно. Držim ovce i kako tko nađe neko janje prodam, 500-600 kn dobijem za janjad i to mi je sve.

RB: Kada ste prvi puta počeli osjećati probleme u firmi?

Radnik: Ovaj Herljević je bio osam godina. Plaća je bila 1800 kn stalno, ali je bila redovna i nije bilo otpuštanja. Onda su došli Zagrepčani, trojica njih su preuzezeli, te nije prošla ni godina dana, a već je sve otislo u rasulo. Onda je došao Slovenac, pa opet nakon godine dana rasulo... pa je onda došao Talijan... Značenje drvene industrije je ogromno za cijele Vrhovine, za deset godina ovdje neće biti ni života. Da se sačuvaju Vrhovine? Kako i na koji način? Nema posla, nema ničega. Kao da se želi raditi na tome da se povratnici Srbi niti ne vrate ovdje... Ja nemam ništa protiv toga, neka se ljudi vraćaju u svoje domove, ali kako da se vraćaju kada svi odavde žele otići, kada nemaju što raditi ovdje. Tu se vidi potpuna nebriga države, država ništa ne poduzima. Krivci su ovdje i poslodavci i država, a teret svega snose radnici, sve ide radniku po ledima. Svaki poslodavac sebi grabi, a radniku ništa... i nikome ništa. Zašto država ne kažnjava poslodavce?

RB: Koliko su vama dužni plaća?

Radnik: Dužni su, ali ne mogu znati koliko, radio sam na crno...

Simo Grbić: Nisu nam davali ni plaće, ni radni staž, ja sam već mogao otići u penziju. U firmi radim 34 godine manje dva mjeseca. Tu sam svoju najljepšu mladost ostavio. Na početku nije bilo loše. Dok je nakon rata bio Nikola Herljević isto nije bilo loše, plaća je bila redovita, ali onda je onda sve propalo. Koliko čujem na karlovačkom sudu se u vezi toga ništa ne događa. Ostali smo bez svega. Velik dio strojeva su već uzeli. Tko je uzeo nemam pojma. Ove najave o potpunom iseljavanju u Novu Gradišku su žalosne za čitav ovaj kraj. U najboljim dana, prije rata, u pilani nas je radilo 360 do 400. Onda je nakon rata jedno vrijeme bilo zaposleno 104 radnika. Ima mnogo mladih ljudi koji bi ovdje ostali i radili, no koliko vidim ništa neće biti od toga. Ja tu ne vidim nikakve budućnosti. Oni su ovdje došli, pobrali novce, otisli i nikom ništa. Što nije Općina sada sazvala sastanak u vezi ovoga preseljenja u Novu Gradišku, trebalo je sve okupiti, pa da se ljudi izjasne, što se to nije napravilo.

Miroslav Mašić: Znamo mi što ljudi misle, ljudi su se već izjasnili, sada je samo pitanje kako da ih u tome spriječimo.

RB: Možda bi kao prvi korak bilo moguće da se ipak sazove zajednički sastanak, pa da se sakupe radnici i

Radnička borba

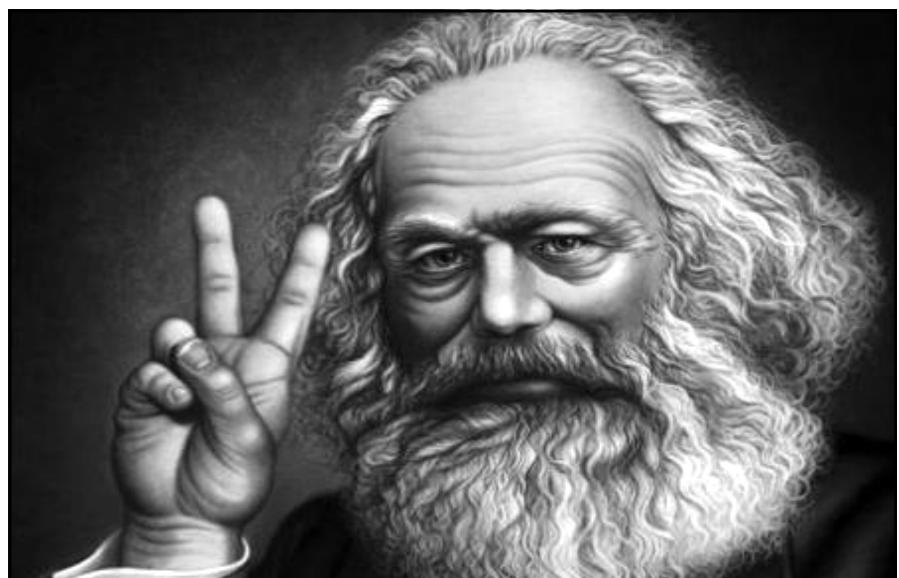
mještani, da se cijele Vrhovine dogovore koje će mjeru odmah poduzeti, hoće li primjerice blokirati firmu, te da se onda sastavi i neka zajednička izjava?

Simo Grbić: Tako je...tako je. Ima nas dosta koji smo radili, kako iz Vrhovina tako i iz okolnih mjesta, pa njihove porodice...moglo bi se to organizirati...

Proučavajući društvo devetnaestoga stoljeća, posebno tadašnji oblik kapitalizma u Engleskoj, Karl Marx je razvio svoje političke i ekonomske ideje. Pri tome je naglašavao ulogu ekonomskih odnosa u povijesti. Posebno je isticao ovisnost društvenih oblika i ideja o ekonomiji, te preokrete u povijesti iz jednog oblika društvenog i ekonomskega uređenja u drugi. Tako je nakon nekog vremena robovlasnički sustav propao, prepustajući mjesto feudalnom društvu, čijim je rušenjem – počinjući od seljačkih pobuna, preko jačanja gradanstva, pa do revolucija – na povijesnu pozornicu stupio kapitalizam. Svako je od ovih društava imalo svoje ideje, svoj moral, svoje zakone i svoje shvaćanje onoga što je normalno, te se u njima shvaćalo vječnim i prirodnim. U svojoj je perspektivi Marx polazio od ove stalne promjene i propadanja starih društvenih oblika, iz čega proizlazi da niti kapitalizam ne može trajati vječno. Marx je naglašavao kako je život svih dosadašnjih društava bio obilježen klasnom borbom – sukobima interesa

RADNIČKI POKRET *I MARKSIZAM, SOCIJALIZAM, STALJINIZAM...*

Dok više godina traje svjetska ekonomska kriza počeo je jačati interes za pitanje kritike kapitalizma i ponovno proučavanje Marxove misli, posebno u inozemstvu, no donekle i kod nas. To se vidi u izrazito povećanom broju književnih izdanja koja se time bave, kao i diskusija i manifestacija. U tim diskusijama stajališta se međusobno veoma razlikuju, kao uostalom i procjene aktualnosti Marxa danas, no pitanja koja se postavljaju su često slična. S jedne strane postavlja se pitanje da li je moguće da se Marxove ideje u nekome obliku ponovno vrate na političku scenu i da socijalizam kao pokret ponovno postane relevantan. S druge strane se konstatira kako su društva u kojima su se pokušale provesti njegove ideje i koja su se nazivala socijalističkima bila totalitarna i obilježena diktaturama, gušenjima slobode mišljenja i političkim progonima, te ekonomski nerazvijena. U ovom ćemo članku govoriti o jednoj i drugoj strani problema.

između suprotstavljenih klasa. Tako se u kapitalizmu radi o sukobu radnika i kapitalista, dok se ranije radilo o sukobu roba i gospodara, te kmeta i feudalca.

Veliki dio svog života Marx je posvetio proučavanju ekonomije i

ekonomskoj kritici kapitalizma. U prvom dijelu Kapitala pokazao je kako se profiti vlasnika kapitala sastoje u izrabljivanju radnika, stvaranjem viška vrijednosti na temelju neisplaćenih sati rada, te kako kapitalizam pokazuje stalnu

Radnička borba

9. broj
www.radnickaborba.org

sklonost da se bogatstvo koncentriira u rukama što manjeg sloja ljudi, a da što veći broj radne populacije padne u bijedu. Iz toga je izveo zaključak o potrebi radikalne promjene kojom bi se ukinuo kapitalizam, a kojom bi upravljanje nad tvornicama, bankama i ekonomijom, kao i politička vlast, prešla u ruke radnika, odnosno društva (jer ogromnu većinu društva čine oni koji žive od svoga rada – radnici); što je nazivao socijalizmom.

Bez obzira na to što netko osobno mislio o gore prikazanim idejama nitko ne može negirati da su one, u izravnom ili neizravnom obliku, izrazito promijenile svijet u kojem živimo. Pri tome ne mislimo samo na pojavu neslavno propalih režima u Istočnom bloku, o čemu ćemo govoriti nešto kasnije. Marxove ideje su snažno utjecale na organiziranje politički angažiranog radničkog pokreta. Sam je Marx bio snažno uključen u stvaranje i koordiniranje Međunarodnim udruženjem radnika, zvanog i Prva internacionala, dok je njegov najbliži suradnik Engels sličnu ulogu igrao u radu Druge internacionale koja je okupljala sve socijaldemokratske partije. Tada je naziv socijaldemokracije podrazumijevao naprosto politički radnički pokret koji se borio protiv kapitalizma. Dakle, nešto prilično različito od onoga što se danas naziva tim imenom, a posebno različito od politike SDP-a. To su bile masovne stranke čija je baza bila radnička i čiji je program bio borba za radničke interese. Marxove socijalističke ideje bile su dominantne u

redovima tadašnje socijaldemokracije, a time i s njome povezanih masovnih sindikata. Sva prava koja danas još uvijek uživamo, od osmosatnog radnog dana, preko različitih oblika sigurnosti, posebno na području zdravstva i socijale, kao uostalom

standarda radnika širom svijeta, a posebno u zemljama Zapadne Europe. Do otupljivanja borbenosti socijaldemokratskih stranaka je postepeno počelo dolaziti jačanjem njihovog utjecaja. Konačno su se danas stranke koje nose taj naziv

i opće pravo glasa, postignuta su upravo borbama koje je vodio radnički pokret, uvelike inspiriran socijalizmom i organiziran od socijaldemokracije. On je stoga imao ogromnu ulogu u zaštiti radnika i omogućivanju postizanja određene razine materijalnog

uglavnom okrenule politici neoliberalizma kojega provode i stranke desnog centra. Međutim, znatan dio njih u Zapadnoj Europi, za razliku od Hrvatske, još uvijek posjeduje tradicionalne veze sa sindikatima i radničkom bazom. Zanimljivo je primijetiti da je npr.

Radnička borba

britanska Laburistička partija sve do 1995. u svojem programu (poznata «clause IV») imala kao konačni cilj društveno vlasništvo nad ekonomijom.

Međutim, postoji i druga dimenzija ove priče. Socijalizam se nerijetko poistovjećuje sa sistemima u SSSR-u, Kini, Istočnoj Europi itd., pa čak i u Sjevernoj Koreji. Ako promotrimo način njihovog funkcioniranja uočavamo da se temelje na koncentriranju sve vlasti u rukama jedne partije, odnosno njihovog birokratskog rukovodstva, kultu ličnosti i vođa, gušenju političkih sloboda: kao što je osnivanje drugih partija, sloboda govora i okupljanja, sloboda kritike itd. Također, ekonomsko planiranje na način kako je bilo izvedeno – vođeno iz jednog centra od strane birokrata – nije dugoročno dovodilo do razvoja i gospodarskog napretka nego do stagnacije. Sistem u Jugoslaviji je, usprkos nekim zajedničkim značajkama, ipak bio ponešto drugačiji, te je omogućavao i ograničeni oblik radničkog upravljanja, u vidu tadašnjeg tzv. samoupravnog sistema. Također, iz današnje perspektive socijalne nesigurnosti neka tadašnja ostvarenja imaju značajnu vrijednost – kao što su puna zaposlenost, sigurnost na radnom mjestu, besplatno školstvo i zdravstvena zaštita itd. Međutim i taj se sistem urušio pod teretom vlastitih proturječnosti i problema, te birokratiziranosti.

"Socijalizam se nerijetko poistovjećuje sa sistemima u SSSR-u, Kini, Istočnoj Europi itd., pa čak i u Sjevernoj Koreji. Ako promotrimo način njihovog funkcioniranja uočavamo da su se temelje na koncentriranju sve vlasti u rukama jedne partije, odnosno njihovog birokratskog rukovodstva, kultu ličnosti i vođa, gušenju političkih sloboda: kao što je osnivanje drugih partija, sloboda govora i okupljanja, sloboda kritike itd. Također, ekonomsko planiranje na način kako je bilo izvedeno – vođeno iz jednog centra od strane birokrata – nije dugoročno dovodilo do razvoja i gospodarskog napretka nego do stagnacije."

Sistemi Istočnog bloka su bili posebno represivni i prema radnicima – zabranjivali su i gušili svaki nezavisni radnički otpor, onemogućavali štrajkove i stavljali ih van zakona, proganjali radničke vođe, na što je sama radnička klasa nerijetko odgovarala ustancima protiv sistema u kojima se tvrdilo kako vladaju radnici. Tako je npr. poznat mađarski ustanak iz 1956. u kojem su radnici organizirali svoje političke organe – radnička vijeća i svoje oružane jedinice. Time su radnici zapravo pokušavali ostvariti stvarnu radničku vlast nasuprot vladavine partijske birokracije. Nažalost, pobuna je kravato ugušena tenkovima poslanim iz SSSR-a, pri čemu je poginulo 20 000 mađarskih revolucionara. Također, dobro je poznat i slučaj poljskog sindikata Solidarnost koji je u svojim počecima, prije nego što je vodstvo preuzeila struja vezana uz katoličku crkvu, zagovarao borbu protiv tadašnjeg poljskog sistema, no ne u cilju uspostave kapitalizma, nego istinske vlasti radnika putem radničkih vijeća. Nešto je manje poznat slučaj radničke pobune 1962. gradu Novočerkas, u SSSR-u.

Tokom masovnog štrajka i spontanih demonstracija u strahu od širenja pobune vlast je na radnike poslala vojsku koja je na njih, ali i obične stanovnike, otvorila vatru i demonstracije ugušila u krvi. Na temelju svega rečenoga možemo jednostavno zaključiti da ti sistemi, nastali i uglavnom nestali u dvadesetom stoljeću, nisu imali veze sa socijalizmom, a niti Marxovim idejama prema kojemu suštinu socijalizma predstavlja prelaženje sve vlasti u ruke radnika. Oni su nasuprot tome predstavljali birokratske diktature nad radnicima. Tako je devedesetih godina zapravo povjesno propao staljinizam, a ne socijalizam. Kako bi opravdali svoju vladavinu njihovi vlastodršci su se pozivali na socijalizam i Marx. No to ništa ne mijenja na stvari. Može li se nekome vjerovati samo na temelju toga što on govori o sebi ili ipak treba ispitati da li te tvrdnje odgovaraju stvarnosti i istini? Ako netko govori za sebe da je svemoćan on to zasigurno na temelju izrečenoga neće postati, kao što niti staljinizam ne može postati socijalizam na

Radnička borba

10 broj
www.radnickaborba.org

temelju državne propagande. Naravno, političkim moćnicima i bogatašima u kapitalističkom svijetu je savršeno odgovaralo i odgovara da se to dvoje poistovjećuje. Jer tako se može pokazivati karikatura i degeneracija jedne ideje, proglašavajući je njezinim ostvarenjem i na taj način kompromitirati svaki pokušaj stvaranja drugačijeg društva od onoga kakvo imamo danas.

Trebali bismo prihvati da Marx i ideja socijalizma ne mogu snositi nikakvu krivnju za pogreške, ali i zločine, koji su se u njezino ime vršili i koji su se njome opravdavali. Svjedočili smo, a i danas neprekidno svjedočimo, da nerijetko najvrjednije ideje i ideali – sloboda, pravda, demokracija, istina – služe za opravdanje najodvratnijih postupaka i zločina. Naravno da zbog toga jedinu krivnju mogu snositi oni koji ih dvolično koriste za ostvarivanje svojih interesa, no ne i ideje same. To vrijedi još više ako uzmemo u obzir da se odmah početkom degeneracije revolucije i stvaranja totalitarne vlasti birokracije jedan dio dosljednih marksista pobunio; na čelu sa Lavom Trockim organizirajući tzv. Lijevu opoziciju, te zahtijevao zbacivanje birokratske vlasti partije, radikalnu demokratizaciju i stvaranje istinske radničke vlasti. Pripadnici ove političke tradicije bili su upravo najviše proganjani, zatvarani, te fizički likvidirani od strane sistema koji su se nazivali «socijalističkima». Važno je istaknuti da je Trocki, koristeći se

"...ti sistemi, nastali i uglavnom nestali u dvadesetom stoljeću, nisu imali veze sa socijalizmom, a niti Marxovim idejama prema kojemu suštinu socijalizma predstavlja prelaženje sve vlasti u ruke radnika. Oni su nasuprot tome predstavljali birokratske diktature nad radnicima. Tako je devedesetih godina zapravo povjesno propao staljinizam, a ne socijalizam. Kako bi opravdali svoju vladavinu njihovi vlastodršci su se pozivali na socijalizam i Marxa..."

marksističkom teorijom, jasno i nedvosmisleno u tridesetim godinama prošlog stoljeća predvidio slom staljinizma do kojega je došlo u devedesetima.

Čitavo vrijeme smo govorili o političkoj represiji, no što je s ekonomijom? Ako ne možemo reći da su staljinistički sistemi predstavljali stvarnu vlast radnika možemo li barem konstatirati kako je ekonomija bila vođena po socijalističkim načelima, odnosno u skladu s Marxovom teorijom? Svakako, tvornice, banke, rudnici, trgovine itd. su bili u rukama

države, a ne u rukama privatnih poslodavaca. No, to je još uvijek veoma daleko od ostvarivanja socijalističke ekonomije. Marx je čitavo vrijeme podrazumijevao da će socijalizam najprije pobijediti u najrazvijenijim zemljama Zapada iz razloga što njegova izgradnja zahtijeva visoki stupanj ekonomske i tehnološke razvijenosti, kao i radničke svijesti. Kada su boljevini preuzeli vlast u Rusiji tvrdili su kako će njihov pokušaj ostati bezuspješan ako socijalizam ne pobijedi i u razvijenijim zemljama Zapada. Naziv SSSR je usvojen, kako je objašnjavao Lenjin, iz razloga da se

Radnička borba

istakne njegova težnja razvoja prema socijalizmu, a ne kako bi se reklo da je u njemu već ostvaren socijalizam. Staljin je bio prvi od članova ruske partije koji je tvrdio suprotno; na vrhuncu svojih masovnih čistki i totalitarne vladavine, objavljujući kako je «socijalizam uspostavljen», pokušavajući tako «zasladiti» svoju diktaturu. Društva u kojima se deklarativno izgradivao «socijalizam» bila su nerazvijena, pretežno seljačka, te nisu prošla niti stupanj industrializacije kakav je bio uobičajen u kapitalizmu, a osim toga bila su izložena snažnim pritiscima izvana, što je upravo omogućilo birokratiziranje i stvaranje sistema suprotnog interesu radnika. Umjesto da se proizvodnja regulira demokratski—diskusijama i raspravama, kao i slobodnim glasanjem potrošača i članova lokalnih zajednica - ona je vođena od strane najuže skupine ljudi koje je određivala partija i koji nisu vodili računa o potrebama populacije. Umjesto da na radnim mjestima slobodno upravljaju zaposlenici upravljali su direktori i tehnikrati koje je uspostavljala partija. Konačno, umjesto slobodne diskusije, kritike, izbora i osnivanja novih političkih organizacija na snazi je bio politički monopol samo jedne partije. U takvim je okolnostima bilo kakva provedba Marxovih ideja nemoguća – jer one zahtijevaju široke slobode i aktivno sudjelovanje čitave radne populacije u odlučivanju.

U kojem pogledu ideje jednog mislioca, ekonomista i političkog aktivista iz davnog devetnaestog stoljeća mogu biti aktualne danas u vrijeme suvremenih tehnologija, kada se čitav svijet toliko promjenio? Zasigurno, promijenila se radnička klasa – njezin sastav, njezina socijalna obilježja i navike njezinih pripadnika... Jednako tako promijenile su se institucije kapitala i doble daleko složeniji oblik. Primjerice, o multi-nacionalnim korporacijama i njihovo ulozi u Marxovo vrijeme nitko nije niti sanjao. Međutim, upravo je Marx kroz svoju teoriju koja predviđa tendenciju centralizacije kapitala predvidio formiranja ovih oblika i postepeno rušenje granica koje će u interesu za profitom izvršiti kapital. Također, ma koliko da su se stvari promijenile ekonomija se i dalje temelji na najamnom radu. Većina ljudi mora iznajmljivati svoju radnu snagu, dobivati plaću i od nje živjeti. Koliko god da se ova skupina razlikovala od britanskih radnika

19. stoljeća koje je pred svojim očima imao Marx, oni i dalje predstavljaju radničku klasu. S druge strane, neutraživa žed za profitom, koja postepeno dovodi u pitanje mogućnost preživljavanja čitavog nerazvijenog svijeta, te putem ekološke krize i ratova koje izaziva dugoročno i same civilizacije, dalje nastavlja biti temelj čitave ekonomije. Stoga mislimo da i dalje ima smisla upustiti se u kritički i produktivan dijalog s marksističkom tradicijom, uočavati njezine uspjehe i pogreške, te posebno učiti na iskustvima i ugrađivati ih u nove radničke borbe. Za to je prije svega potrebno da se oslobođimo predrasuda kao i dogmi, te razlikujemo ideju od njezine zloupotrebe.

"Umjesto da se proizvodnja regulira demokratski -diskusijama i raspravama, kao i slobodnim glasanjem potrošača i članova lokalnih zajednica - ona je vođena od strane najuže skupine ljudi koje je određivala partija i koji nisu vodili računa o potrebama populacije. Umjesto da na radnim mjestima slobodno upravljaju zaposlenici upravljali su direktori i tehnikrati koje je uspostavljala partija. Konačno, umjesto slobodne diskusije, kritike, izbora i osnivanja novih političkih organizacija na snazi je bio politički monopol samo jedne partije. U takvim je okolnostima bilo kakva provedba Marxovih ideja nemoguća – jer one zahtijevaju široke slobode i aktivno sudjelovanje čitave radne populacije u odlučivanju."

INTERVJU RADNIČKE BORBE SA ČLANOM *Akademiske solidarnosti* Mislavom Stublićem

Akademsku solidarnost čine uglavnom sveučilišni nastavnici, asistenti, znanstveni novaci i studenti, te znanstvenici s različitih instituta, iako Sindikat općenito okuplja članove koji su na bilo koji način zaposleni u obrazovnom sustavu ili su radom i interesima vezani za obrazovni sustav.

Sindikat je osnovan iz potrebe organiziranja borbe za očuvanje javnog obrazovanja i prava radnika i studenata u obrazovnom sustavu. Javni obrazovni sustav je na udaru štetnih politika zadnjih dvadeset godina, a sve je kulminiralo krajem prošle godine kada je Vlada pokrenula proceduru za donošenje destruktivnog paketa zakona o visokom obrazovanju, znanosti i sveučilištu. Iako je glavni povod za osnivanje sindikata bila borba protiv tri navedena zakona cilj sindikata nije samo rušenje tih prijedloga zakona, već borba za poboljšanje stanja u obrazovanju s naglaskom na obrazovanju kao javnom dobru dostupnom svima i, naravno, borba za interese radnika u obrazovnom sustavu.

U svibnju ste najavili pripreme za štrajk zbog neslaganja s prijedlozima Zakona o sveučilištu, Zakona o znanstvenoj djelatnosti te Zakona o visokom obrazovanju. Što je to što smatrate spornim u tvrdnjama kako će ovi zakoni pomoći transparentnijem trošenju

novaca, proširenju autonomije, besplatnom studiranju redovnih studenata, te, na kraju krajeva, nužnosti njihova donošenja radi ulaska u EU? Na koji način su zakoni uopće doneseni?

Neki ciljevi reforme mogu zvučati dobro na papiru, međutim, zakonski okvir namijenjen za ostvarivanje tih ciljeva neće postići navedene željene rezultate, nego, štoviše, s jedne strane samo će pogoršati trenutno stanje, a s druge

Radnička borba

strane imati zapravo suprotne efekte od nominalnih.

Cilju transparentnijeg trošenja novca tako je u reformi pridružena i politika strože državne kontrole s jedne strane i otvaranja sveučilišta i znanstvenih instituta tržištu s druge. Kontraefekti takvih politika već su vidljivi u drugim sektorima gdje se ogromne količine proračunskog novca gube upravo u različitim koruptivnim vezama s privatnim interesima i tržistem pod nazivom javno-privatnog partnerstva.

Zaziva se autonomija sveučilišta, a da se pritom uvode upravljačka tijela poput sveučilišnog vijeća, opet navodno radi transparentnosti i kontrole trošenja novca, koja oduzimaju bilo kakvu slobodu odlučivanja o funkciranju i potrebama pojedinih fakulteta i sveučilišta i sve odluke stavljuju u ruke Vlade. Tu su također i programski ugovori koji ukidaju bilo kakvu finansijsku samostalnost, odnosno, sigurnost sveučilišta i instituta. Prepušta ih se ili tržištu ili hiru Vlade koja se već godinama pokušava riješiti tereta obrazovanja minimalnim izdvajanjima, prebacivanjem tereta finansiranja na studente itd.

O besplatnom studiranju nema niti riječi u samom zakonu nego se čak direktno definira maksimalna visina upisnina (koje ovdje zamjenjuju školarine) do 60% prosječne plaće.

Očekivati ostvarenje nominalnih ciljeva u takvim je uvjetima neozbiljno. Naravno, ovo je samo skica svih problema tih zakonskih prijedloga i posljedica koje bi njihovo uvođenje imalo.

Kad spominjemo tzv. besplatno studiranje koje će, prema tvrdnjama ministra Fuchsa, omogućiti ovi zakoni, što je to što je u njemu besplatno? Što to predstavljaju upisnine umjesto školarina i kako se one subvencioniraju?

Ministar Fuchs je zbog potrebe dodvoravanja studentima, koji su proteklih godina u više navrata prosvjedovali za besplatno obrazovanje, krenuo s pričom o besplatnom obrazovanju iako je iz samih zakona vidljivo da od toga nema ništa. Zakonom se tobože ukidaju školarine, ali istina je zapravo da se na njihovo mjesto uvode upisnine, koje su postojale i dosad kao naknada za administrativne troškove upisa. Štoviše zakon točno

definira i maksimalnu visinu upisnine od 60% prosječne plaće, a da pritom nigdje ne navodi koji će točno postotak studenata plaćati tu upisninu. Jasno je, dakle, da će se studiranje naplaćivati, samo studenti ne mogu unaprijed znati tko će od njih plaćati, iako je prema informacijama koje dolaze iz Ministarstva vidljivo da će postotak studenata koji plaćaju biti vrlo visok. U najboljem slučaju se mogu očekivati prigodne, npr. izborima potaknute realizacije kratkoročnih povećanja izdvajanja za neke segmente sustava. Ali općenito gledajući, Ministarstvo ne uvodi dodatna izdvajanja za ostvarenje tobožnjeg besplatnog studija, pa je jasno da će se manjak novca namaknuti od studenata, odnosno njihovih roditelja. Pitanje je samo u kojem omjeru i koliko točno. Spominje se i besplatna prva godina za sve studente, međutim, tako nešto ne postoji definirano u zakonu, što znači da je to samo još jedan u nizu medijskih spinova ministra.

Kritizirali ste i piridalno zapošljavanje novaka. Koji su vaši argumenti protiv piridalnog sustava i tvrdnje onih

Radnička borba

koji ga podržavaju da će to omogućiti zadržavanje vrhunskih znanstvenika u sustavu?

Ideja je da će se kompeticijom znanstvenika za pozicije unutar piramidalne strukture radnih mjeseta, odnosno znanstvenih zvanja postići da najbolji znanstvenici ostaju u sustavu jer će samo oni moći napredovati. S obzirom na pyramidom ograničen broj mjeseta za napredovanje, stvorit će se nezdrava konkurenčija među znanstvenicima koji bi inače trebali unutar javnog sustava instituta surađivati na projektima, a ne raditi jedni drugima o glavi.

Takav ustroj osim toga osigurava da veliki broj inače dobrih znanstvenika upravo zbog ograničenog broja mjeseta za napredovanje (čiji se broj logično smanjuje napredovanjem kroz piramidu) nikada neće dobiti priliku za napredovanje jer će njihovo mjesto biti zauzeto, a što će ih nužno tjerati da odlaze iz sustava kako bi našli priliku negdje gdje mogu napredovati. Dodatno se time otvara mogućnost postojanja vječnih novaka, jeftinjih znanstvenika koji su lako zamjenjivi, a imaju minimalna

prava ili mogućnosti napredovanja.

Izrazili ste nezadovoljstvo načinom na koji djeluje i načinom na koji je financiran Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja, te zatražili ostavku vodstva. Kakva je bila uloga NSZVO-a u ovoj situaciji?

Problematika nedemokratičnosti načina djelovanja NSZVO-a je možda preširoka tema, ali treba se svakako osvrnuti na njihovu ulogu u pokušaju donošenja paketa zakona. Iako je akademski zajednica praktički jednoglasno tražila odbacivanje prijedloga zakona, NSZVO, čiji su članovi zaposlenici istih tih institucija koje odbacuju zakone, samovoljno, bez konzultiranja članstva, staje na stranu Vlade i podržava zakonske prijedloge, pritom se pozivajući na socijalni dijalog kao osnovnu vrijednost koja ne smije biti narušena. Oni ulaze u vladinu povjerenstva, tobože nadgledaju donošenje zakona i sugeriraju izmjene, a onda praktički neizmjenjenu zadnju verziju prijedloga zakona podržavaju i u javnim nastupima promoviraju kao jedini spas hrvatskog obrazovanja i znanosti.

U najmanju je ruku čudno da sindikat koji bi se nominalno trebao zalagati za interese radnika (čitav je niz prava koje će radnici izgubiti donošenjem ovih zakona), svojih članova, zauzima poziciju koja je suprotna očito izraženoj volji akademske zajednice, odnosno, svoga članstva i postaje zapravo najjači saveznik Vlade u donošenju zakona. U tom vodstvu NSZVO-a riskira i gubitak članstva i vrlo loš publicitet i stav koji već postoji kod ljudi o sindikatima kao nesposobnima, korumpiranim ili vođenima politikom. Sve to je manje čudno kad se zna da se NSZVO jednim dijelom financira iz proračuna. Dobri odnosi s Vladom poznati su već godinama, a to se vidi i po praktički nepostojećoj sindikalnoj borbi za veća prava radnika. Sve to više nema veze samo s obrazovanjem, raskol sindikalnih središnjica kojemu smo svjedočili zadnjih mjeseci vrtio se upravo oko samovolje vodstva NSZVO-a i njihove pretjerane bliskosti s vladajućima.

A kakva je bila uloga studentskih predstavnika?

Studentski zbor je uglavnom ostao tih po pitanju zakona ili su njihovi

Radnička borba

10. broj
www.radnickaborba.org

potezi odražavali njihove bliske veze s vodstvima fakulteta i sveučilišta, te ponekad, naravno, vladajuće stranke. Nepostojanje čvrstog stava oko zakona može se tumačiti kao neodlučnost, što je manja šteta za pojedine studentske predstavnike u sukobu Sveučilišta i Vlade s obzirom na to da i s jednima i s drugima već godinama imaju odlične odnose, do te mjere da je više teško razlučiti na koji način oni to točno predstavljaju studente.

Glavnu ulogu je imao Filozofski

fakultet u Zagrebu, a prema popisu potpisnika inicijative protiv predloženih zakona vidljivo je da većina protivnika prijedloga zakona dolazi s fakulteta društveno-humanističkog smjera. Kako komentirate intencije ukinjanja neprofitabilnih studija, koje bi bile dugoročne posljedice?

Jasno je već godinama da država na sve načine pokušava dići ruke od javnog sektora i da se sve prepušta tržištu. Humanistički smjerovi su tu najviše na udaru jer

je njih uglavnom teško "prodati" na tržištu. Namjere ukidanja studija ili smanjenja kvota na tzv. neprofitabilnim studijima pravdaju se upravo tržišnom neisplativošću, a posebno nepotrebnošću u vremenima krize.

Jasno je u startu da mnogi humanistički smjerovi ne mogu preživjeti tržišnu utakmicu, međutim, njihova namjena ne bi ni trebala biti natjecanje na tržištu ili tržišna isplativost. Kada se ciljevi države postave na način da je tržište jedini spas gospodarstva, svih

Radnička borba

10. broj
www.radnickaborba.org

oni koji se tome ne mogu prilagoditi postaju suvišni i prijeti im ukidanje. Problem je što to nikako ne bi smio biti cilj društva, nego bi država trebala u humanističkim znanostima prepoznati vrijednost koja se ne može efikasno tržiti, ali je vrijednost za društvo u cjelini i zato ju treba zaštititi.

Znači li to istu ekonomsku doktrinu i već viđeni scenarij privatizacija i pretvorbi – ovaj put na području obrazovanja?

Nažalost to upravo to znači. Nakon traume pretvorbe i privatizacije državnih firmi, od koje se Hrvatska

još nije oporavila, sada se u vremenu krize kao spas još jednom nudi tržište, ovoga puta za javni sektor koji je dosad donekle odolijevao napadima te ekonomске doktrine. Koraci su inače mali, ali vidljivi, rast školarina i postotka studenata koji plaćaju tijekom zadnjih 20 godina to najbolje pokazuje, a ovi zakoni su prvi veći korak u tom smjeru jer na mnogim mjestima otvaraju mogućnosti daljnje komercijalizacije visokog obrazovanja i znanosti, javne obrazovne institucije prepustaju da na tržištu traže financiranje ili da se kvalitetom natječu s bolje financiranim privatnim fakultetima.

To je natjecanje u kojem javni sektor može samo izgubiti.

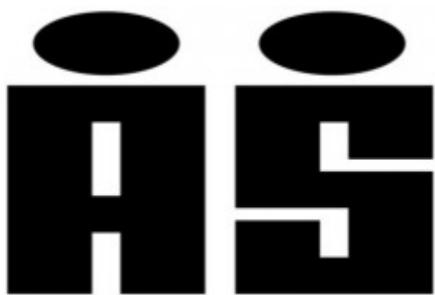
Koji su zahtjevi Akademске solidarnosti u vezi financiranja školstva u Hrvatskoj i kako ih pravdate?

Visoko školstvo bi moralo biti potpuno javno financirano. Time bi se javno obrazovanje zaštitilo od štetnih utjecaja tržišta o kojima smo ranije govorili i time bi zaista služilo građanima kao javno dobro dostupno svima, za razliku od trenutne situacije u kojoj je studij dostupniji onima boljeg imovinskog statusa. Također, time bi se

Radnička borba

10. broj
www.radnickaborba.org

ograničile i manipulacije visinom školarina i trošenje novca od školarina koje smo imali prilike gledati proteklih godina. Ograničenjem takvih oblika komercijalizacije ograničava se mogućnost da netko pokuša zaraditi na njima.

S druge strane, većina problema koje vidimo u sustavu visokog obrazovanja i znanosti posljedica su upravo nedovoljnog financiranja od strane države. Država već godinama sve manje ulaže u znanost i visoko obrazovanje i Hrvatska je tu među najgorim zemljama u Europi, Ministarstvo je dužno sveučilištima milijune kuna. Krajnje je licemjerno da onda ista Vlada koja je svojim sustavnim zanemarivanjem obrazovanja, prvenstveno u vidu financiranja, dovela sveučilišta u stanje u kojem su sada, odjednom nudi tri nova zakona koja bi trebala ispraviti tobožnje rasulo na fakultetima, a da pritom u tekstu zakona nigdje ne

spominje povećanje izdvajanja za obrazovanje kao minimum da se u bilo kakvu reformu krene. Ne samo da se ne spominje, nego se implicitno i podrazumijeva smanjivanje financiranja svim neprofitabilnim studijima ili se sugerira traženje financija na tržištu.

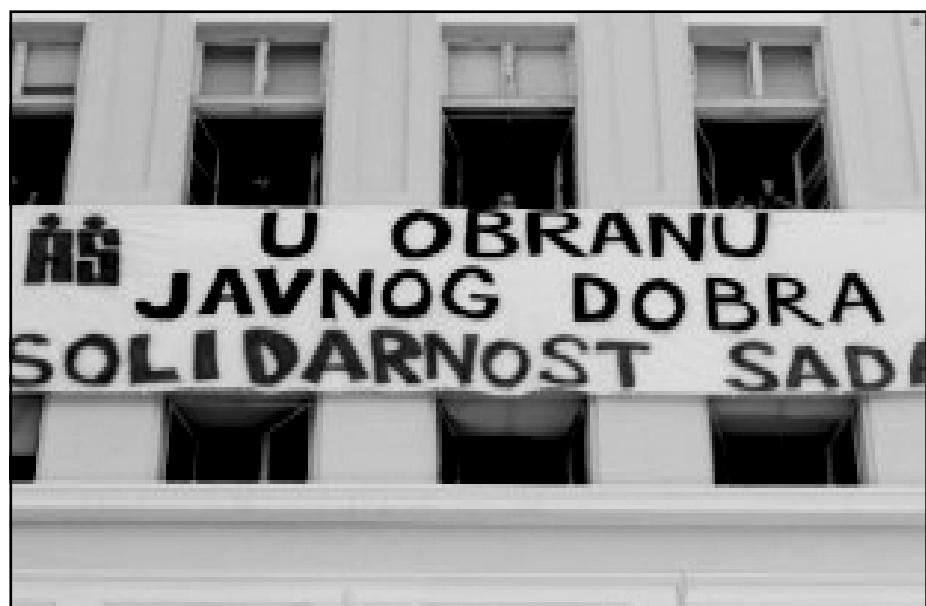
Puno je problema na sveučilištu, to nitko ne poriče, ali prvi korak prema njihovom rješavanju bi bio adekvatno financiranje sveučilišta, odnosno, da država konačno počne obrazovanje tretirati kao javno dobro.

Zašto baš blokada kao sredstvo borbe? Kritičari, među kojima i rektor zagrebačkog Sveučilišta dr. Alekса Bjeliš, tvrde da to predstavlja nasilje i teror

manjine nad većinom – kako to komentirate?

Već je procedura donošenja zakona sugerirala da Ministarstvo niti Vlada nemaju nikakvu namjeru uključiti ijednu od zainteresiranih strana u postupak pisanja i donošenja zakona. Kada su zakoni pušteni u javnu raspravu svima je vrlo brzo postalo jasno da je javna rasprava farsa.

Ministarstvo je dobilo stotine prigovora na tekst zakona od svih relevantnih akademskih institucija koje su uzeli na razmatranje da bi onda konačna verzija zakona bila praktički identična prvotnoj. Većina akademske zajednice je od početka tražila odbacivanje jer su smatrali da je tekst nepopravljiv,

Radnička borba

iako je to bilo teško očekivati, nadali su se barem značajnijim izmenama oko kojih bi se postigao konsenzus. Međutim izmjene su bile kozmetičke, a to je bio jasan signal da Ministarstvo ide sa zakonima u proceduru pod svaku cijenu.

Akademска solidarnost je od početka bila za potpuno odbacivanje zakona, a štrajk se pokazao kao jedino realno rješenje u opisanoj situaciji. S obzirom da Ministarstvo ne odustaje neovisno o tome koliko velik otpor akademske zajednice u raspravi bio, stavljeni smo pred gotov čin.

Štrajk je nužan.

Što se tiče tobоžnjeg terora manjine nad većinom, na kraju su i čelnici Sveučilišta shvatili da su u javnoj raspravi izigrani, te je Senat izglasao da nastava neće početi sljedeće akademske godine ako Vlada ne odustane od zakona. O teroru nema ni riječi jer su praktički svi koji su se javili u javnoj raspravi protiv zakona. Akademска zajednica je gotovo jednoglasna u protivljenju zakonima. Netko će uvijek biti suprotnog mišljenja, ali zato je tu demokratski proces. Riječ je o demokratskoj volji većine, koju Vlada sustavno ignorira.

Zašto je na kraju štrajk prekinut?

Odluka Skupštine Sindikata je bila da štrajk počinje ukoliko Vlada pošalje zakone u saborsku proceduru. Kako je ljetna sjednica sabora završila u sedmom mjesecu nestala je neposredna opasnost od donošenja zakona. Osim toga, ovo je bila prva runda štrajka, došao je kraj nastave i ispitnih rokova. Štrajkati na praznom fakultetu, van službenog radnog vremena, dok su ministri na ljetovanju, nema previše smisla.

Istaknuli ste kako je pitanje komercijalizacije obrazovanja i znanosti pitanje od općeg društvenog interesa, te da je dio općenito štetnih neoliberalnih reformi – postoje li ideja formiranja saveza svih socijalno ugroženih skupina?

Pitanje javnog obrazovnog sustava i njegovi problemi izazvani politikom koja se vodila zadnjih 20 godina nikako nisu izolirani slučaj i iste tendencije možemo vidjeti u preostalim javnim službama, primjerice zdravstvu. Mnogima se spremaju komercijalizacija i

privatizacija. Ideje formiranja saveza postoje, međutim, teško je o tome govoriti unaprijed. Govorimo o vrlo različitim društvenim skupinama sa sličnim problemima koje moraju prepoznati da njihovi slučajevi čine istu sliku sustavnog uništavanja javnog dobra u Hrvatskoj. Bit će potrebno puno razgovora ako se želi osigurati snažna platforma. Pozitivno je pojavljivanje novih snaga koje su spremne stati u obranu javnog dobra.

Radnička borba

FINANCIJSKA KRIZA EUROPSKE UNIJE

Hrvatska vlada je, kao i opozicija, zadovoljna što su napokon pregovori s Europskom unijom završili. Još nekoliko 'manjih' prepreka, poput ratifikacija i referendumu i Hrvatska postaje 29.članicom. No, ekonomsko pa stoga i političko stanje u Uniji nije zadovoljavajuće, te smo sada bliže nego ikada tome da se Unija raspade upravo kada Hrvatska postaje članicom...

Kapitalizam, koji je krajem 2007. i početkom 2008. ušao u novu krizu, još nije iz nje izašao nego su se stvari pogoršale. Glavna 'žrtva' finansijske krize postala je Grčka, a uz nju i ostale države južnog dijela EU - Italija, Španjolska, Portugal. Problem je nastao u onom trenutku kad su vjerovnici uvidjeli da bi Grčka mogla imati poteškoća s vraćanjem duga od nekih 340 milijardi eura. Ova 'panika' dovela je Grčku u još

dublju krizu pošto je morala proći detaljnu analizu od strane vjerovnika, a ta je otkrila kako je Grčka vlada sakrivala puno važnih podataka od javnosti. Banke koje su najviše bile izložene u toj zemlji - francuske i njemačke - odmah su dobole finansijsku pomoć svojih zemalja (u stvari novac poreznih obveznika) kako bi sanirale potencijalne gubitke. No, iste te banke su pojačale kreditiranje Grčke i njenih građana, znajući

da će im se opet pomoći. Kako je problem postajao veći, Grčka je, da bi dobila potrebna finansijska sredstva za podmirivanje dospjelih obveza, morala pristati na velike reforme s ciljem da se smanji državna potrošnja. Reforme su dočekane s velikim brojem štrajkova i nemira, a to situaciju čini komplikiranim.

Kako vrijeme prolazi, finansijska situacija južnog dijela EU se ne poboljšava, štoviše, i Italiji je smanjen kreditni rejting. Investitori, kao i u slučaju Grčke, sumnjuju da će sjever EU spasiti jug. Drugim riječima, sve je više vjerojatnosti da bi Grčka mogla bankrotirati. Ukoliko se to dogodi, posljedice za kapitalistički sustav bit će nesagledive. U trenutnoj fazi kapitalizma, međupovezanost finansijskih tržišta, multinacionalnih kompanija te banaka, čvršća je nego ikada prije. To znači da problem jedne države i njenog gospodarstva nije samo problem te države. Uz njemačke i francuske banke, tu su u igri i američki investitori, kao i rumunjske i bugarske banke. S druge strane, Cipar je također izložen prema grčkom dugu, a Rusija drži podosta depozita u ciparskim bankama. Prema tome, zbog ove međupovezanosti, čelnim zemljama EU je stalo da se grčki problem što prije riješi. To naravno ne prolazi bez ograničenja, jer

Radnička borba

stranačka opozicija u Njemačkoj 'koči' transfer financijskih sredstava Grčkoj. Unatoč svom 'trudu' sjevera EU da riješi problematičnu situaciju, objektivna reakcija investitora nije povoljna. Stoga se događa da euro slabi, da dolazi do pada cijena nafte i nekih metala, a sve to jer je opće uvjerenje da posustaje potražnja za tim robama. Drugim riječima, svijet je pred vratima još jedne recesije, a upravo je ovome pridonijela dužnička situacija u EU. Kao odgovor na sve ovo, na nedavnom sastanku MMF i SB, glavna tema je bila spašavanje Grčke u sklopu spašavanja eurozone, a time i svjetske ekonomije. Razgovaralo se i o dodatnoj

kapitalizaciji banaka kao i tome da je potrebna jedna koordinirana izjava o sprečavanju nove recesije, poduprta odlučnom akcijom u cilju smirivanja tržišta. Bitno je da ova kriza bude pod kontrolom prije zasjedanja G-20 za nekih mjesec dana.

Iako sve novine pišu o ovim problemima i čelnici zemalja i financijskih institucija drže govore na tu temu, obični čovjek iz tih informacija ne može uvidjeti istinu. Istina je da je kapitalizam još jednom dokazao nestabilnost kao i potrebu za svojim prevladavanjem. Kriza koje se pojavila prije nekoliko godina,

pojavila se se u obliku finansijske krize, no ona je započela zbog (nesrazmjera) proizvodnje i potrošnje. Potrošnja nije mogla apsorbirati preveliku proizvodnju te su morali izmisliti novi zadužni instrumenti kako bi to pospješili. Baza ovim instrumentima bila je realna proizvodnja, ali se to proširilo na način da je na temelju jedne jedinice realne baze, uzmimo ove termine za ovu priliku, 'stvoreno' i do četiri, pet pa i više puta virtualne jedinice. Drugim riječima, radi se o stvaranju financijskog balona – postoji proturječnost između realne i virtualne ekonomije koja se pojavljuje uslijed nezadrživog rasta virtualne ekonomije bez obzira na nezadovoljavajuće

Radnička borba

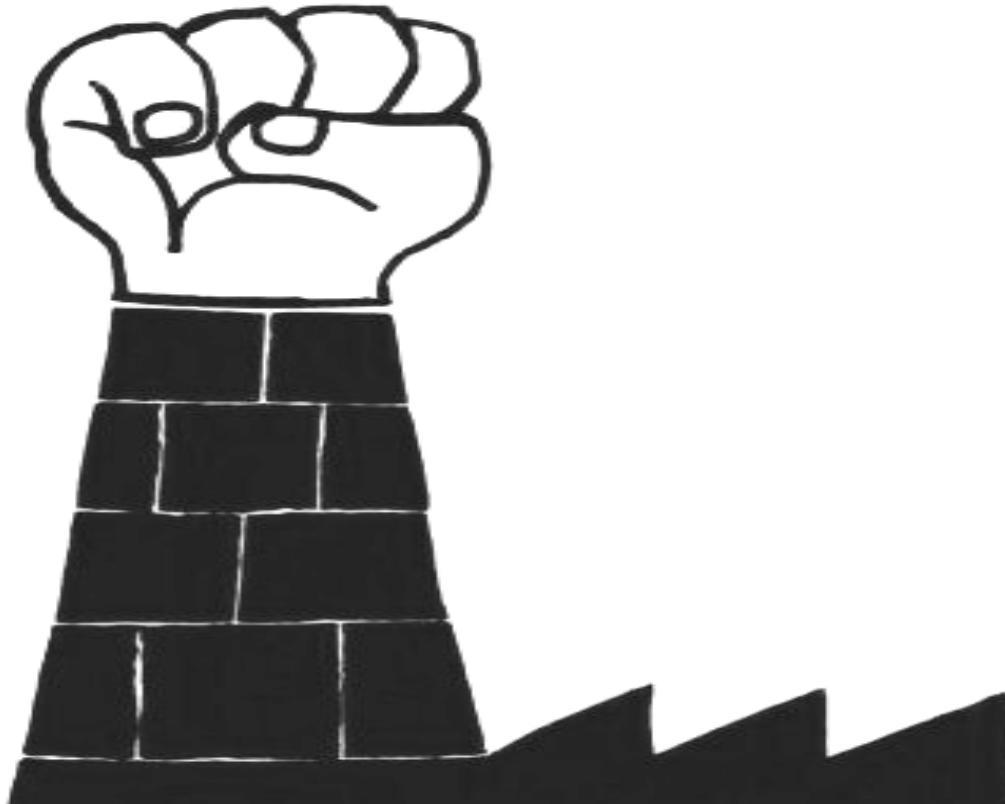

realne okvire realne ekonomije na kojima bi se ona trebala temeljiti. Slično se situacija rješavala u EU gdje su građani prezaduženi, jer se, osim 'pomoći' u premošćivanju nedovoljne kupovne moći, zarađuje i na kamatama na dane kredite. Međutim, ovakva obrnuta piramida ne može dugo stajati. Čim počnu prvi problemi s vraćanjem dugova i otpuštanjima radnika, to se prenosi, lančanom reakcijom, na druge ekonomske subjekte koji moraju otkazivati razne naruđbe, što dalje izaziva pad prihoda i opet utječe na podmirivanje obveza itd. Nadalje, u ovoj fazi kapitalizma, više nego ikad, finansijski kapital je prerastao nacionalne države koje su prezadužene. Dakle, sve više je prezaduženih zemalja, kao i njihovih građana. Krupni kapital ne smije dopustiti

bankrot Grčke zbog nekoliko razloga. Prvo, ta bi zemlja tada bila primjer ostalim zemljama (tj. njihovim građanima da ne pristanu na sramotne rezove potrošnje). Drugo, bankrot može imati nesagledive posljedice za finansijski kapital, a to može imati utjecaj i na ekonomsko stanje u glavnim državama eurozone, dakle Njemačkoj, Francuskoj i zemljama Beneluksa. Treće, sve ovo može utjecati na razne nemire, štrajkove, obustavljanje proizvodnje, a to znači veći gubitak po kapitalu. Konačno, ukoliko dođe do vala bankrota tada prijeti i raspad eurozone, pa možda i EU. Međutim, ne treba očekivati da će sjever EU predugo 'spašavati' Grčku. Sve dok njemačke i francuske banke nisu kolikotoliko osigurane od većih gubitaka, sve dok se ne prisili ostale zemlje periferije na rezanje potrošnje, do tada će

'spašavati' Grčku. Izgleda da su ovi mjeseci period kada se ovo ostvaruje, pa se tako već mogu čuti neki glasovi koji govore u prilog grčkog bankrota. S druge strane, sastanci u Washingtonu MMF-a i SB-e, zatim nadolazeći G-20 te još mnogo onih koji su u tajnosti održavani, imaju zadaću stabilizirati sustav. Finansijski kapital učinit će sve što može kako bi se izvukao iz još jednog ponora koji mu je suđen. Pošto predstavnici kapitala čine sve što im je u moći kako bi spasili sustav i kako bi se dominacija nastavila, tako i predstavnici rada trebaju činiti sve što je u njihovoj moći. Iako kapital ima više sredstava te više utjecaja kroz propagandu, na strani rada su činjenice i stvarnost. Svakoga dana sve više ljudi umire zbog nepodmirenja najosnovnijih životnih potreba. Oni koju si prije imali skroman život, sada su u apsolutnom siromaštvo. S druge strane, svakoga dana bogati su sve više bogatiji. Prosječan radnik uočava da ne može vječno raditi kako bi na kraju došao u još veće siromaštvo. Radnici se moraju pripremati za potencijalne krize kapitalizma, koje će biti u budućnosti sve dublje i razornije. Ne smiju dočekati te krize iznenadeni, već spremni na radikalne promjene. Što su radnici više razjedinjeni - to kapital ima veći premoć, stoga **radnici ujedinite se!**

Ne znate vaša radnička prava, mislite da se krše? Nemate se kome obratiti ? Kontaktirajte nas i pružamo besplatni profesionalni pravni savjet!

Ako ste nezadovoljni stanjem u društvu, stalnim gaženjem radničkih prava, političkom scenom obilježenom vladavinom gotovo identičnih HDZ-a i SDP-a, kao i ostalih parlamentarnih stranaka, potčinjavanjem cjelokupnog života interesima kapitala i privatnih profita, te se želite boriti za društvenu promjenu javite nam se i – **PRIDRUŽITE NAM SE.**

Odgovornost za promjenu leži na svakome od nas...

Do promjena može doći samo ako se svi uključimo u borbu za njihovo postizanje i ako se povežemo. Sami ne možemo ostvariti svoje ciljeve, već samo udruženi u organizaciju. Naš je cilj formirati snažnu organizaciju koja će se beskompromisno boriti za zaštitu interesa radnika, studenata, nezaposlenih i umirovljenika i radikalnu promjenu društva u interesu svih potlačenih. U tome nam je vaša pomoć neophodna...

IMPRESSUM

Radnička borba je službeno glasilo organizacije Radnička borba.

Web stranica

www.radnickaborba.org

Kontakt:

radnicka_borba@yahoo.com

095/826 6179

***Pomozite širenje i izlaženje ovog časopisa
dobrovoljnim novčanim prilozima***

Broj računa: 2340009-3212879396 (PBZ)